

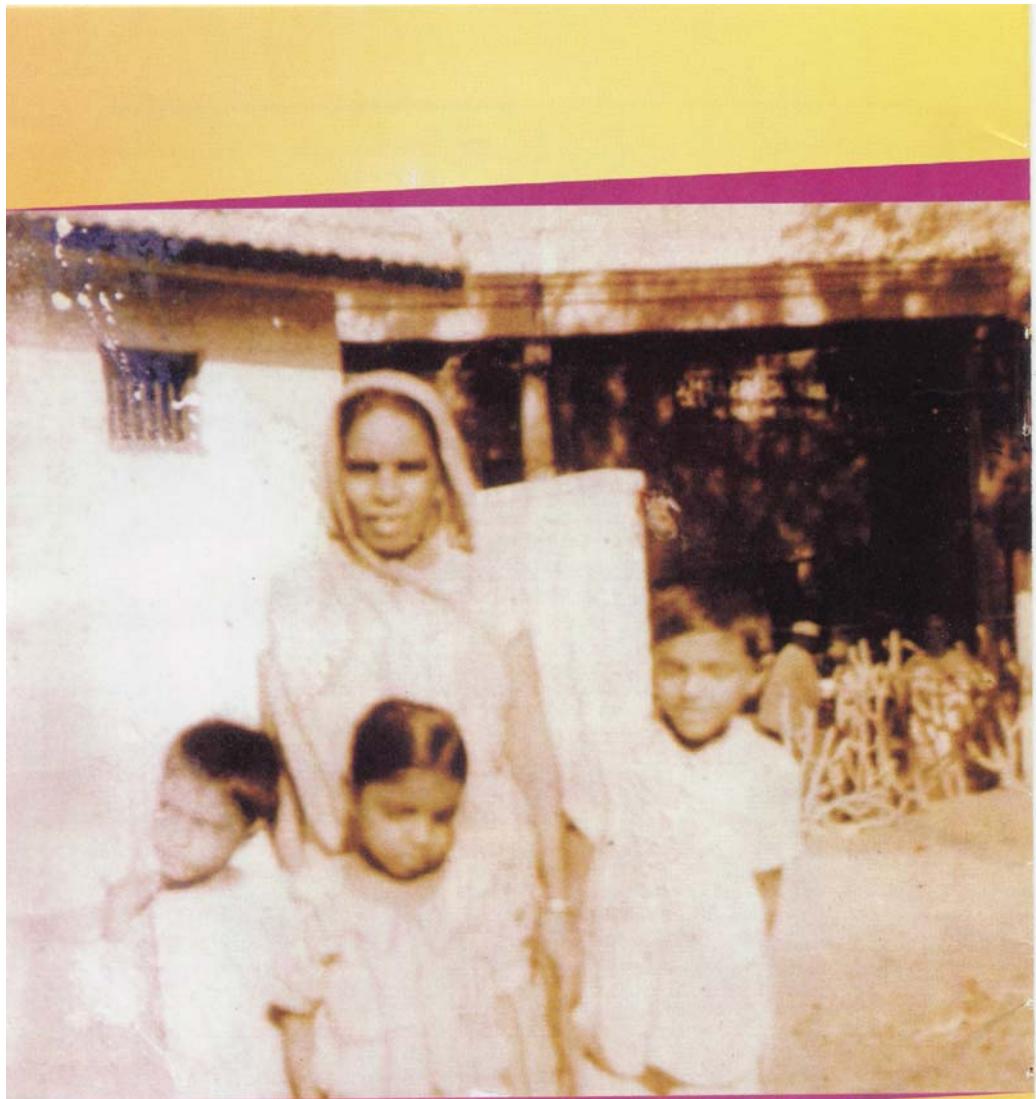
૧૮૬૧

મુંબઈ (વાંદરા)માં ગુજર કેથલિક ધર્મસભાનો અલાણોદય
અને
ત્યાર બાદ અમારા કુદુંબનું ચોગાન

સંકલન : ગાન્ધિયેલ જી. કિશ્ચીયન

મો. ૯૪૨૭૩૨૫૮૮૦

અમારાં માતૃશ્રી મરિયમ (ગંગા)નો દુર્લભ ફોટો.
સાથે થોમાસ, રેગીના તથા ગાંધીયેલ

શ્રદ્ધાંજલિ

અમારા કુટુંબનાં શરૂઆતથી માંડીને આજ સુધીનાં સર્વ સદગત ભક્તોને અમારી પ્રેમભરી શ્રદ્ધાંજલિ. સાથે સાથે સ્વ. ફા. સૂર્યા અને સ્વ. સિ. જેરોમ એફ.સી. જેમને આ ઘટનાકુમ અંગે થોડીધણી માહિતી હતી, તેમને પણ અમારી પ્રેમભરી શ્રદ્ધાંજલિ.

અર્પણ

આ નાનકડી સ્મરણિકા અમે પ્રેમપૂર્વક અર્પણ કરીએ છીએ :

- માનનીય મહાધર્માધ્યક્ષ, ગાંધીનગર, રેવ. ફા. સ્ટેની ફર્નાન્ડીઝ એસ.જે.
- માનનીય ધર્માધ્યક્ષ, અમદાવાદ, રેવ. ફા. થોમસ મેકવાન
- માનનીય ધર્માધ્યક્ષ, વડોદરા, રેવ. ફા. ગોડશી રોજારિયો એસ.જે.
- માનનીય ગુજરાત ઈસુસંઘના પ્રાંતપતિ, રેવ. ફા. ફાન્સિસ પરમાર એસ.જે.
- રેવ. ફા. ઈનાસ ગાલ્ફોસ, એસ.જે., બરડીપાડા.
- રેવ. સિ. પેટ્રિસિયા (મુનિરા) એફ.સી., વાંદરા, મુંબઈ.

ખૂણો અજવાળનારી વહી

પ્રા. રેમન્ડ આર. પરમાર

વહી સ્વરૂપે પ્રાત થતી પ્રસ્તુત નાનકડી સ્મરણિકા કદમાં ઘણી નાની છે પણ ઘ્યાલમાં ઘણી મોટી છે ને એટલા ખાતર હું એને હિલથી આવકારું હું અને ગાંધ્રિયેલભાઈને તે બદલ અભિનંદું હું.

ગાંધ્રિયેલભાઈ મારા એક નિકટના મિત્ર છે એ કારણે તો મને લખતાં આનંદ થાય જ, પણ ગુજર ધર્મસભામાં એમના ગામ નાપાડનું તથા એમના પારિવારિક પ્રદાનનું આલેખન કરવા નિમિત્તે એમણે ગુજરાતની કેથલિક ધર્મસભાનું એક ઐતિહાસિક બિંદુ બહાર આણ્યું છે. આ કારણે થોડા શર્જદો લખવામાં મારો રસ વધ્યો છે.

મોગરી ગામે ખેડા જિલ્લાની કેથલિક ધર્મસભાનું પારણું જૂલ્યું એ ઐતિહાસિક વિગત સો ટકા સાચી છે. પણ ગાંધ્રિયેલભાઈની આ નાનકડી વહી વાંચતાં મોગરી સાથે તેનું અનુસંધાન કેવી રીતે સધાર્યું એ પહેલી વખત જાણવા મળે છે. એ રીતે આ ઐતિહાસિક વિગતનું મોટું મહત્વ હું.

મારી દણિએ ખૂણોખાંચારે પડેલી આવી ભૂતકાળની વિગતો જાણવી ખૂબ રસપ્રદ છે. હું મારા એક પુસ્તકમાં શ્રી સહજાનંદ સ્વામિ વિશે લખી રહ્યો હતો ત્યારે મને સો પ્રથમવાર જાણવા મળ્યું કે ઈ.સ. ૧૮૨૫-૨૬માં ચર્ચ ઓફ હુંગાંડના મહાધર્માધ્યક્ષ હેબર નડિયાદ ખાતે સ્વામિ સહજાનંદને મળ્યા હતા ને ત્યાં તેમણે થોડાક પ્રિસ્ટીઓ પણ જોયા હતા. ('નેરેટિવ ટ્રાવેલ્સ ઇન નોથ ઇન્ડિયા'). અકબરને મળવા આવેલા ઈસુસંધી ધર્મગુરુઓએ અમદાવાદના ખાડિયામાં અલ્પકાળ વસવાટ કર્યો હતો એવું કહેવાય છે. આવી આવી બાબતોનાં ખોળાંખંખેળાં થાય એ ગુજર ધર્મસભાનો ખરો ઈતિહાસ લખવા સારુ લાભકારક છે.

પ્રસ્તુત વહીમાં સ્વ-પ્રસિદ્ધિનો મોહ કે આત્મશલાઘાનો છાંટો સરખો નથી એ એની વિશેષતા છે. સ્વર્ગસ્થ કેટેકિસ્ટ શ્રી જોસેફ ફાન્સિસ સાહેબનાં ધર્મપત્ની તથા ગાંધ્રિયેલભાઈનાં બા મરિયમ(ગંગા)ને કેવી આકરી ગરીબાઈ માંથી પસાર થવું પડ્યું હતું એ તો મેં નજરોનજર જોયું છે. આણંદ છાત્રાલયના છોકરાઓના રોટલા ઘડવાનું કપરં કામ આ વિધવા માતાને વર્ષો લગી બજાવવું પડેલું. મારા પર તેઓ ખૂબ વહાલ રાખતાં હતાં એ મારાં કાયમી સંભારણાંઓમાંનું એક સંભારણું છે. આ જ કુંઠુંબમાંથી બે ઉત્તમ સંન્યસ્ત તેડાં પણ પાક્યાં છે.

આજના ખેડા જિલ્લાની કેથલિક ધર્મસભાનો અભૂતપૂર્વ વિકાસ પાયાની હિંટો તરીકે ધરબાઈ ગયેલા ધર્મશિક્ષકોને આભારી છે. આવી આવી વહીઓ કેટેકિસ્ટોનાં સંતાનોને હાથે બહાર આવે એવી મારી અંતરતમની અભિલાષા છે.

૧૮૮૧ - એતિહાસિક વર્ષ

ગાંધીયેલ જે. કિશ્ચીયન

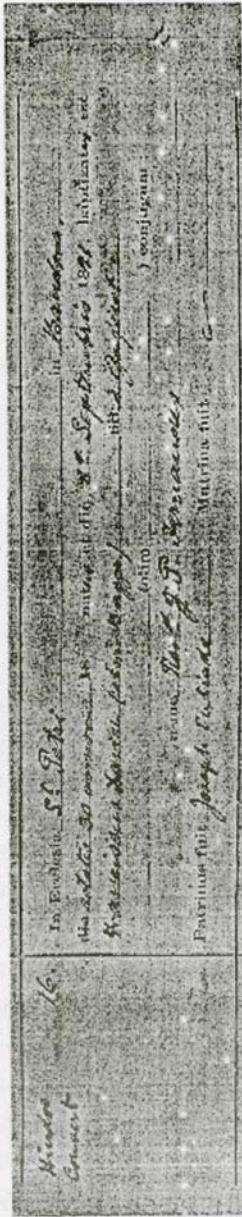
એક નજરમાં લેવા જેવો ઈતિહાસ છે - ગુજરાત કેથલિક ધર્મસભાનાં પ્રથમ કિરણો કર્યાં અને ક્યારે ફૂટ્યાં તેનો ઈતિહાસ. અમારા દાદા શ્રી ભગ્ના ટીસા. એમણે મુંબઈમાં વાંદરાના સંત પીતર ટેવળમાં તા. ૮-૯-૧૮૮૧ના રોજ પ્રથમ ગુજરાતી લખે સ્નાનસંસ્કાર લીધો હતો. તેમને સ્નાનસંસ્કાર વેળાએ નવું નામ આપાયું - ઝાન્સિસ ઝાવિયેર. તે જ દિવસે તેમની સાથે સ્નાનસંસ્કાર લઈ વિધિસર કેથલિક ધર્મસભામાં પ્રવેશનારાં કુલ ૮ જણ હતાં : નાપાડનાં ૨ તથા મોગરીનાં ૬. માતા મરિયમની જન્મજયંતીનું એ ધન્ય પર્વ હતું. આ વખતે ગુજરાત કોઈ અલગ રાજ્ય નહોતું, પરન્તુ મુંબઈ પ્રાન્તનું એક દ્વિભાગી રાજ્ય હતું.

વાત એમ બની કે દાદા કામધંધા અર્થે પગપાળા મુંબઈ પહોંચ્યા હતા. તેઓ જ્યારે બીજાઓ સાથે એક જાડ નીચે બેઠા હતા ત્યારે બાજુના બંગલામાં રહેતાં અમુક સિસ્ટરોએ તેમને જોયા, અને નજીક બોલાવી ખાવાનું આપ્યું, અને ત્યાર બાદ તેમને કામે રાખ્યા. તેઓને બગીચાની સંભાળ લેવાનું કામ સાંપવામાં આવ્યું. કુરસદના સમયે સિસ્ટરોએ તેમને ધાર્મિક શિક્ષણ આપવા માંડ્યું. આ રીતે પૂરી તૈયારી પછી તેઓને સ્નાનસંસ્કાર આપવાનું નક્કી થયું, જે ગુજરાતરાની મુંબઈમાં પ્રગટેલી પ્રથમ ચિનગારી સમાન પુરવાર થયું. નાપાડના બે જણમાંથી અમારા દાદા વતન પાછા ફર્યા, જ્યારે બીજા ભાઈ જીવનપર્યત મુંબઈમાં વસ્યા હતા.

ઇ.સ. ૧૮૮૧માં ફા. મેન્ચુઅલ ગોમ્બસ વડોદ સ્ટેશને જીતરી નાપાડ આવ્યા ત્યારે દાદાએ તેમને ઓળખી લીધા અને તેમનું સ્વાગત કર્યું. આ સમયે નાપાડમાં મુક્કિસ્ટોજનું વર્ચસ્વ હોવાથી ફાધરે મોગરી જવાનું નક્કી કર્યું. દાદાની સાસરી મોગરી હોવાથી તેઓ વારંવાર ત્યાં જતા હતા. બીજાઓ સાથે પણ ઓળખાણ નીકળવાથી ફાધર માટે ત્યાં રોકાવાનું સરળ બન્યું. કાળકમે ત્યાં ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ તેજ બની અને જુલાઈ ૧૮૮૧માં તો ૧૮ ભાઈબહેનોએ સ્નાનસંસ્કાર લઈ કેથલિક ધર્મનો અંગીકાર કર્યો, જે ધરાંગણે વતનમાં ગુજરાત ધર્મસભા માટે પૂર્ણ રીતે સૂર્યોદય થયો હોય એમ સાબિત થયું.

ઇ.સ. ૧૮૮૧માં નાપાડ ખાતે ગુજરાતી કેથલિક ધર્મ શતાબ્દી મહોત્સવ ઉજવાઈ ગયો, જેમાં તે વખતના અમદાવાદના ધર્માધ્યક્ષ રેવ. ફા. સ્ટેની ફનાન્ટીજ હાજર હતા. આ પ્રસંગે શ્રી સીરીલ દાવલા સંકલિત સ્મરણિકા બહાર પાડવામાં આવી હતી. ફરી એક વાર આ પ્રકારની સ્મરણિકા બહાર પાડવાનો મારો આશય જેમને ઘટનાકુમ અંગે માહિતી ન હોય તેમને જાણ કરવાનો, અને ખાસ કરીને મારા કુંભની નવી પેઢીને માહિતગાર કરવાનો છે. આ સ્મરણિકા તૈયાર કરવામાં મારા પરમ મિત્ર. પ્રા. આર. આર. પરમાર, શ્રી નગીનભાઈ મકવાણા તથા શ્રી થોમસ કિશ્ચિયનનો હું હદ્યપૂર્વક આભાર માનું છું.

ભગ ટીસામણી ફાન્સિસ એવિયેર
BHAGA TISA BECOMES FRANCIS XAVIER

In Ecclesia St. Peter in Bandora
 aetatis 30 annos natus est die 8º Septembris 1891
 Baptizatus est Francisco Xavier (olim Bagga)
 a sacerdoti Rev. P. Fernandes
 Patr. Joseph Bagga Cretinde
 Matronus fuit —

વાંદરા (મુંબઈ)માં પ્રથમ સ્નાનસંસ્કાર

ઈ.સ. ૧૮૯૧ના એમી સપ્ટેમ્બર (મારિયમજયંતિ)ના દિવસે
સૌ પ્રથમ બાપ્ટિસ્મા લેનારાં પ્રથમ ગુજરાતી ભાઈ-બહેનો

સ્થળ: સેન્ટ પીટર ચર્ચ

બાપ્ટિસ્મા આપનાર: ફ્ર. ફર્નાન્ડીસ

નંબર	નામ	ઉંમર	વાતન	પત્રક - નંબર
૧.	અંતોની - રણાધોડભાઈ મોરાર	૨૫ વર્ષ	મોગરી	૧૨
૨.	જોસ્ફીના - આશી (પત્ની)	૨૦ વર્ષ	મોગરી	૧૩
૩.	સ્તાનિસલાઉસ - સોમ(દીકરો)	૫ વર્ષ	મોગરી	૧૪
૪.	આલોર્ડસ - ખોજાભાઈ	૧ વર્ષ	મોગરી	૧૫
૫.	ફાન્સિસ - ભગા ટીસા	૩૦ વર્ષ	નાપાડ	૧૬
૬.	જોસેફ - ટેવાભાઈ	૩૦ વર્ષ	મોગરી	૧૭
૭.	પીટર - કુલાભાઈ	૧૫ વર્ષ	મોગરી	૧૮
૮.	પાઉલ - છગાભાઈ	૧૪ વર્ષ	નાપાડ	૧૯

The first group of Gujarati Catholics, baptized at St. Peter's Church, Bandra, Bombay (1891-1894). The priest is Fr. Augustine Martin, a German Jesuit (1861-1941), the pioneer of the Gujarat Mission.

મુંબઈ વાંદરાના સંત પીટર દેવણમાં ઈ.સ. ૧૮૯૧થી ૧૮૯૪ સુધીમાં સ્નાનસંસ્કાર પામેલાંઓના પહેલા જૂથનો ફોટો. જર્મન ઈસુસંધી ફાધર ઔગુસ્ટિન માર્ટિન (ઈ.સ. ૧૮૬૧-૧૯૪૧)ને હસ્તક સ્નાનસંસ્કારવિધિ કરાયો હતો. આ તસ્વીરમાં ભગા ટીસા ઉફેન્ફાન્સિસ જાવિયેર દાણિગોચર થાય છે.

મુંબઈ (વાંદરા) ધર્મસંઘનો પાયો

માયકલ પીટર પરમાર

આપણામાં કહેવત છે કે "ઇશ્વરની ઈચ્છા વિરુદ્ધ એક પાન પણ હાલી શકતું નથી." એ સૂત્ર મુજબ ઈશ્વરે ધારેલું કાર્ય તેણે પેદા કરેલ કોઈપણ વ્યક્તિ પાસે કરાવે તે પ્રમાણે નાપાડથી બે જુવાનો તનતોડ મહેનત કરી માંડ ગુજરાન ચલાવતા. જેઓ અન્ય સમાજથી તરછોડાયેલા, કયડાયેલા તથા ગરીબ હતા. તેમણે ગામ બહાર દૂર દૂર, કોઈ શહેરમાં જઈ પેટિયું રળવાનો વિચાર કર્યો. તે જુવાનો હતા, ભગા ટીસા અને ચકામકા : (સ્નાનસંસ્કારના પત્રકમાં છગા કે ચગા જેવું લખેલું છે.) પણ ગામમાં તેમને ચકા તરીકે સંબોધાતા. તેમના પિતાનું નામ હતું મકન, પણ ગામઠી ભાધામાં લોકો તેઓને ચકામકાના નામથી સંબોધાતા.

આ બંને સાહસવીરો ગામ નાપાડથી પગપાળા સુરત સુધી ગયેલા અને ત્યાંથી લોકલ ગારીમાં બેસીને મુંબઈની ધરતી પર વાંદરા સ્ટેશને ઊતર્યા. તેઓ અભિષા અને ગામડાના હોવા છતાં બુદ્ધિશાળી હતા. વાંદરા સ્ટેશને બહાર નીકળ્યા ત્યાં બસ રોડ પાસે એક આંબલીનું ઝાડ હતું. તેની નીચે બેસીને ચારે બાજુ જોઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે જવું કયાં? તે સમયે વાંદરા એક નાનું ગામ હતું. અને ચારે તરફ બેતરો (ક્ર્યારી)થી ઘેરાયેલું હતું. તેઓ કામની શોધમાં આમતેમ ફરવા નીકળ્યા, અને આગળ ચાલતાં-ચાલતાં કોન્વેન્ટ સ્કૂલ આગળ આવીને ઊભા રહી ગયા. આ હતું સેંટ જોસેફ કોન્વેન્ટ.

કોન્વેન્ટ આગળ વિસામો ખાવા બેઠા ત્યાં કોન્વેન્ટમાંથી એક ગોરાં સિસ્ટર બહાર નીકળ્યાં. તેમને જોઈ બંને જુવાનો ઊભા થઈ ગયા અને વંદન કર્યાં. તે સિસ્ટર જર્મનીના હતાં અને તેમનું નામ મેરી પોલ હતું. સિસ્ટરે તેમને જોઈને હાસ્ય કર્યું અને દરવાજાની અંદર આવવાનો ઈશારો કર્યો. સિસ્ટરને ઘ્યાલ આવી ગયેલો કે આ લોકો કામની શોધમાં છે એટલે કોન્વેન્ટમાં લઈ જઈ તેમને વાડી બતાવી અને ઈશારાથી કામ કરવા બતાવ્યું. આ બંનેમાંથી ન તો કોઈ હિન્દી સમજતો કે ન તો અંગ્રેજી, પણ ઈશારે કામ ચાલ્યું. વારીમાં કામ કરવા રોકાઈ ગયા અને માસિક રૂ. ૪નો પગાર મેળવતા થઈ ગયા. તેમને રહેવા તથા ખાવા-પીવાની કોઈ મુશ્કેલી નહતી.

પાછળથી કરાંચીથી વાંદરામાં આવેલાં સિસ્ટર સેસિલ્વાની સાથે પણ તેઓ રહેલાં. સિસ્ટર સેસિલ્વા આપણા સ્વ. બિશપ પિન્ટોનાં બહેન હતાં. તેમણે મને ઉપરની ઘણી માહિતી આપેલી. ઉપરાંત સ્વ. પિતાશ્રી પાસેથી મને ઉપરોક્ત માહિતી મળેલી.

આ જુવાનોએ બગીચામાં પાણી પાવા માટે એક વાવડી ખોઢેલી તથા આંબાનાં જાડ પણ રોપેલાં તેની નિશાનીઓ હાલ પણ મોજુદ છે.

સિસ્ટરના જણાવ્યા મુજબ આ યુવાનોને તથા બીજા ગુજરાતી ભાઈઓને સિસ્ટર મેરી પાંચે ધર્મશિક્ષણ આપીને સ્નાનસંસ્કાર અપાવેલો, તેમાં મારા દાદા (ચકામકા). તે પાછળથી પાઉલ કહેવાયા. અને ભગા ટીસા ફાન્સિસ ઝેવિયર કહેવાયા.

સેટ પીટર્સ ચર્ચની બામિસમા રજિસ્ટરમાં લખ્યા મુજબ તે મહાન દિવસ હતો ૮મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૧ - મરિયમજયતીનું પર્વ.

થોડા સમય બાદ ભગા ટીસા વતનમાં પાછા ફર્યા, પણ ચકામકા તો છેક વૃદ્ધ થયા ત્યાં સુધી તેમણે પોતાનું જીવન સિસ્ટરો જોડે વિતાવ્યું અને છેલ્લી અવસ્થામાં વતનમાં આવીને મોતને ભેટચા. ફાન્સિસ ઝેવિયર તથા પાઉલ મકનની બીજી પેઢીનાં ઘણાં સભ્યો હયાત છે અને તેમનું બહોળું કુંઠંબ ચુસ્ત રીતે કેથલિક ધર્મ પાળે છે. તેમણે કરેલા સાહસ અને વેઠેલ દુઃખનાં મીઠાં ફળ આજે ગુજરાતમાં ઉત્તરથી દક્ષિણ સુધી તથા પૂર્વથી પશ્ચિમસુધી ખીલેલાં દેખાઈ આવે છે.

નોંધ:- વર્ષો સુધી મુંબઈ સેન્ટ્રલ રેલ્વેસ્ટેશન પર કામ કરતા શ્રી માયકલભાઈનું તાજેતરમાં અવસાન થયું. મુંબઈથી ગમે ત્યાંની રેલ્વેની ટિકિટ અને રિઝર્વેશન માટે લોકો તેમની મદદ લેતા. ખાસ કરીને ફાધરો-સિસ્ટરોને તેઓ ખૂબ મદદરૂપ હતા. પ્રભુ તેમના આત્માને ચિર શાંતિ બક્ષો.

★ ★ ★

ગુજરાતમાં ધર્મસંઘની શરૂઆત

પાઉલ જે. પ્રવાસી

ઈ.સ. ૧૮૮૧ના સપેન્થરની આઠમી તારીખે નાપાડ અને મોગરીના આઠ યુવાનોએ સ્નાનસંસ્કાર લઈ કેથલિક બ્રિસ્ટી ધર્મનો અંગીકાર કર્યો. ત્યાર બાદ એકાદ દોઢ વર્ષ પછી તેમાંના એક ભાઈ મુંબઈ ક્રોન્વેન્ટની નોકરી છોડી દઈ પોતાના વતન નાપાડમાં પાછા ફર્યા. અને પોતાના ખેતીકાર્યમાં જોડાઈ ગયા, આ વાતને એકાદ વર્ષ વીતી ગયું હશે.

હવે ઈ.સ. ૧૮૮૭ના રોમના ધર્મપ્રચારક સંઘે મિશનના સૌ ધર્મધ્યક્ષોને ધર્મપ્રચારકાર્યમાં વેગ આપવા હાકલ કરી હતી. તેના અનુસંધાનમાં મુંબઈના ધર્મધ્યક્ષો ૧૮૮૧ (વાંદરા) મુંબઈમાં સ્નાનસંસ્કાર પામેલા ગુજરાતીઓની સાર-સંભાળ લેવા માટે તેમના વતનના ગામે જવા માટે ધર્મગુરુ માનુઅલ જેવિયર ગોમસને ગુજરાત મોકલવામાં આવ્યા. ગુજરાતમાં તે સમયે સુરત, ભરૂચ, રાજકોટ તથા ખાંબાતમાં કેથલિકોની વસ્તી હતી. પણ તેમાંના કોઈ ગુજરાતી હતા નહિ. ગુજરાતી કેથલિક તરીકે તો વાંદરામાં સ્નાનસંસ્કાર પામેલા નાપાડ અને મોગરીની ફક્ત આઠ જ વ્યક્તિઓ હતી.

ઈ.સ. ૧૮૮૮ના જુલાઈ માસમાં નાપાડ ગામે એક સફેદ જબ્બાધારી આવ્યા. તેઓ વડોદ રેલ્વે સ્ટેશને ઊતરીને પગપાળા નાપાડ આવેલા, કારણ, તે સમયે આજની માફક વાહનન્યવહારનાં સાધનો ન હતાં. મારા દાદા ભગાભાઈ, જે ફાન્સિસ જેવિયર કહેવાયા. તેઓ મુંબઈ છોડીને વતનમાં આવી ગયેલા. વડોદ સ્ટેશને ઊતરી પગપાળા આવતાં આપણો મહોલા પ્રથમાવા છે. જેથી ફાધરને કોઈ મુશ્કેલી પડી નહિ. કારણ સફેદ જબ્બાધારીને જોતાં જ ફાન્સિસે તેમને ઓળખ્યા અને વંદન કરી આવકાર આપ્યો. ફાન્સિસ મુંબઈમાં સિસ્ટરો સાથે હિન્દી સમજતા તથા બોલતા ટેવાયા હોવાથી વાતચીતમાં મુશ્કેલી નરી નહિ. પણ મુંઝવણ ઊભી થઈ કે ફાધરને બેસાડવા કયાં? ફાધર તેમની મુશ્કેલી સમજ ગયા અને પરસાળમાં પડેલા ખાંડણિયા પર બેસવા પ્રયત્ન કર્યો. ફાન્સિસે તેના પર ગોદરી મૂર્તી આપી. આ હતી તેમની પ્રથમ ખુરશી, જેનો ઉપયોગ ઘણા સમય સુધી થતો રહ્યો. અને આ સો વરસ પુરાણો ખાંડણિયો હાલ પણ ફાધર સૂર્યાની ખાલી ઓરડીમાં સચવાઈ રહ્યો છે.

થોડો આરામ કર્યા બાદ ફાધર માનુઅલ ગોમસ તંબૂ સાથે નાપાડ આવ્યા અને તળાવ સામે વડલાના જાડ નીચે પડાવ નાખ્યો. રોજ સવારે તેઓ વડોદ સ્ટેશને જતા અને અમદાવાદથી તેમના માટે આવતું ટિક્કિન લઈને પાછા આવતા. તે સમયમાં આગગાડીમાં ગોરા દ્રાઈવરો કામ કરતા. અને મોટે ભાગે તેઓ કેથલિક હતા. તેઓ આંતરે દહાડે મોગરી જતા.

નાપાડમાં તે સમયે મુક્કિલોજનું વર્ચસ્વ હોઈ ફાધરનું કોઈ કાર્ય થયું નહિ. પણ મોગરીમાં થોડી આશા બંધાઈ જેથી નાપાડથી તંબૂ ઉઠાવી તેઓ મોગરી રવાના થયા.

ત્યાં વાંદરામાં સ્નાનસંસ્કાર પામેલા શ્રી થેઓદોર દેવાએ જેમણે ૧૮ બાળકોને સ્નાનસંસ્કાર માટે તૈયાર કરેલાં તે બાળકોને તા. ૧૧-૧૨-૧૮૮૮ના રોજ સ્નાનસંસ્કાર અપાવ્યો. આજ પ્રસંગથી જ ગુજરાતમાં ગુજરાતની ભૂમિપર ધર્મસંધનાં પગરણ શરૂ થયાં ગણાય.

IN THE GLORIOUS TRADITION OF ST. FRANCIS XAVIER

Thomas J. Parmar

It is a proud feeling that I was born in the family where my grandfather was one of the first Gujarati to be baptized as a Roman Catholic, way back on eighth September 1891 in the famous St.Peter's Church, Bandra. As I glanced through the pages of Baptism records, I saw my grandfather's name changed from Bagga to FRANCISCUS XAVIER (Francis Xavier). He landed at St.Joseph's convent, Bandra and began to work there along with some other Gujaratis. How they travelled from Napad to Bombay is a mystery. But the truth is that they were the first Christians from Gujarat. Then my father was baptized with the name of Joseph. He worked as a cataract for a number of years.

I was born in Anand on fifth September 1933, at Dr. Brahmwel Cook's hospital, (Emery Hospital) and brought up in Anand. My early education was both at Napad and Anand. I learnt the rudiments of school at the small primary school at Napad and at Mota Vas, Anand. I studied upto class 4 there and then joined the boarding at St. Xavier's Primary School, Anand. After doing the VF (Vernacular Final) I continued the studies in the newly opened High School, St. Xavier's High School under teachers like Fr. Myers, Fr. Sallas, Fr. Thomas Alphonse, Fr. David Bruno, Bro. Lobo and others. I cleared my Matriculation Exam (11th class in those days) and then did my Inter Science from S. P. University, Vallabh Vidyanagar. During all these years I was an ace singer and leader in the choir during the daily mass. In those days Latin was the official language and we sang in Latin without knowing a word of it. After my college study I joined the Society of Jesus and continued to teach catechism to the Gujarati children in Pali, Bandra in the company of Master Alban and Fr. Whitely.

After humanity and philosophy studies, I served as the vice principal at St. Xavier's Anand. Due to personal reasons I left the Society but still continued to work as a teacher in St. Xavier's High School, Jamnagar. In 1969, I was selected as a teacher in Hansraj Morarji Public School, Andheri and worked there till my retirement. But even here I worked as a teacher teaching Gujarati to the brothers in Vinayalaya and later in St. Catherine School, Andheri, for almost 12 years. When the SCC movement was started in Mumbai I was one of the animators in the Good Shepherd Parish for the Zone Three.

Now as I celebrate my 80th year, I feel satisfied that along with my family I have served the Church both in Gujarat and in Maharashtra.

મારા જીવનમાં ઈશ્વરની રચના

સિ.વિમલા એફ.સી.

દરેક વ્યક્તિના જીવનમાં ઈશ્વરની રચના કંઈક અલગ હોય છે, આપણે જેને સમજ શકતાં નથી. મારો જન્મ આણંદમાં ૧૯૪૪ ઉમાં ૨૫ ડિસેમ્બરમાં થયો હતો. નાતાલને આપણે ગુજરાતીમાં “આનંદી નાતાલ” તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ જ કારણથી મારાં માતાપિતાએ મારું નામ ‘આનંદી’ રાયું.

અમારું કુટુંબ આણંદથી અમારા ગામ નાપાડમાં સ્થાયી થતાં નાપાડની પ્રાયમરી શાળામાં મારા અભ્યાસ માટે મારાં માતા-પિતાએ વ્યવસ્થા કરી. આપણા ધર્મની શાળાઓ પણ બહુ જ ઓછી હતી. ધો.૭ (વર્નાક્રયુલર ફાઈનલ) નો અભ્યાસ પૂરતો ગણાતો. છતાં પણ મારાં કુટુંબીજનોએ મને આગળ અભ્યાસ કરાવવાનો આશ્રણ રાય્યો. લગભગ એક વર્ષ સિસ્ટરોની સાથે કામકાજમાં વિતાવ્યા બાદ ધો.૮માં અભ્યાસ કરવાની મને સુંદર તક મળી. “ડોટર્સ ઓફ ધ કોસ” નાં સિસ્ટરોએ હાઈસ્ક્વુલ શરૂ કરવાનો પ્રયાસ ચાલુ જ રાય્યો. પરંતુ ધીરે ધીરે કન્યાકેળવણીનું મહત્વ વધવા લાગ્યું. પરિણામે વિમલ મિરિયમ હાઈસ્ક્વુલની શરૂઆત થઈ. ૧૯૬૫ ઉમાં પ્રથમ એસ.એસ.સી. ચુપમાં મેં મારો અભ્યાસ આ જ સ્કૂલમાં પૂર્ણ કર્યો.

લગભગ ત્રણ વર્ષ “ડોટર્સ ઓફ ધ કોસ” નાં સિસ્ટરો સાથે વિતાવ્યા બાદ મને આ જ મંડળમાં જોડાવવાનો વિચાર આવ્યો, ૧૯૬૪ માં મને પરવાનગી મળી, અને પ્રથમ ગુજરાતી સિસ્ટર તરીકે આ મંડળમાં હું જોડાઈ ગઈ. તે સમયે સિસ્ટર તરીકે નામ બદલવાની પ્રથા હોવાથી મેં મારું નામ ‘આનંદી’માંથી ‘વિમણા’ રાખવાનો આશ્રણ રાય્યો. એટલે મારું નામ સિ. વિમણા રાખવામાં આવ્યું. ત્રણ વર્ષની તાલીમ બાદ ૧૯૬૭ માં મેં મારું પ્રથમ ગ્રત લીધા બાદ મારી નિમણૂક જંખવાવમાં થઈ. શરૂઆતમાં આદિવાસી લોકો સાથે કામ કરવાનું મુશ્કેલ લાગ્યું, પરંતુ ફાધરો અને સિસ્ટરોના સાથ-સહકારથી કામ સરળ રીતે થયું. એટલું જ નહિ પરંતુ કામ કરવામાં આનંદ અને મજા આવવા લાગી. પ્રભુની અપાર કૃપાઓ અને એમની અમૂલ્ય હાજરીનો અનુભવ મારાં કાર્યોમાં મને જોવા મળ્યો.

થોડા જ સમય પહેલાં જંખવાવ મિશને સુવર્ણજ્યંતીનો અવસર ઊજવ્યો, એ ટાણે મને પણ હાજરી આપવાની સુંદર તક મળી, અને ત્યાંનો વિકાસ અને પ્રગતિ જોઈને હું ઈશ્વરનો આભાર માનું છું, ખાસ તો એક યા બીજી રીતે પ્રભુએ મને આ કાર્યમાં ભાગીદાર બનાવી છે, એનો મને સંતોષ છે.

મારા સંન્યાસી જીવનમાં જંખવાવ ઉપરાંત અંકલેશ્વર, મુંબઈ અને પાટણની સંસ્થાઓમાં સેવા બજાવવાનું સદ્ગ્રાહ્ય પ્રભુએ મને આપ્યું છે. હાલમાં હું દઢવાડા મિશનમાં આદિવાસી ભાઈ-બહેનો સાથે મારું કાર્ય કરી રહી છું. “પ્રભુનો જ્ય જ્યકાર.”

પાછળ નજર નાખતાં

ફા. રોબર્ટ પરમાર, એસ.જે.

મોટાભાઈ ગાંધીએલનું આમંત્રણ હતું મારા જીવન વિષે ટૂંકમાં લખવાનું. લખવા બેઠો. પરંતુ મારું મન ભૂતકાળમાં સરી ગયું. અમારું આમું કુટુંબ જન્મથી જ ઈસુપંથી છે, પરંતુ આ ઈસુપંથી હોવાનું ગૌરવ તો મારા સ્વ. દાદાને આપું છું. ગરીબાઈને કારણે તેઓ ગામ છોડીને મુંબઈ કામશોધવા આવ્યા હતા. ત્યાં તેમણે ૮૮૮ સાટેમબરે માતા મરિયમના જન્મદિવસે બીજી કેટલીક વ્યક્તિઓ સાથે સાનસંસ્કાર લીધો હતો. તે ઐતિહાસિક વર્ષ હતું. ૧૮૮૧.

આવા ગૌરવવંતા ધાર્મિક કુટુંબમાં મારો જન્મ જૂન મહિનાની ૭મી તારીખે ૧૮૪૭માં થયો. કુટુંબમાં સૌથી નાનો હું હતો. મારો પિતા ગુજરી ગયા ત્યારે તો હું એક નાનું બાળક હતો. હકીકતમાં પિતાનો ચહેરો પણ મને બરાબર યાદ નથી. માતા ધાર્મિક. એમણે કાળી મજૂરી કરી અમને ભણતાં કર્યા. હું સાતમા ધોરણમાં હતો ત્યારે મારાં માતા પણ ગુજરી ગયાં. પણ મોટાભાઈ-ભાભીઓ અને બહેનોએ મને કયારેય અનાથપણાનો અહેસાસ થવા દીધો નથી. આ બદલ હું તેમનો જીવનપર્યત આભારી રહીશ.

મારી કેળવણીનાં વર્ષો મેં સેટ જેવિયર્સ હાઈસ્ક્યુલ, આણંદના છાત્રાલયમાં રહીને ગાળ્યાં. ત્યાંનાં ફાધરો-બ્રધરો અને સિસ્ટરોના સેવાભાવી જીવનથી મને પણ સંન્યાસી બનવાની પ્રેરણા મળી. ફાધરોના માર્ગદર્શન હેઠળ મેં ઈસુસંઘમાં દાખલ થવાનો નિર્ણય લીધો.

જૂન ૧૮૬૬માં માઉન્ટ આબુમાં હું ઉમેદવાર તરીકે જોડાયો. બે વર્ષ પૂરાં કરી મેં મારાં પ્રથમ ક્રત લીધાં. એક વર્ષ વિનયાલય, અંધેરી-મુંબઈ ખાતે અંગ્રેજ સાહિત્યનો અભ્યાસ કર્યો. ઈ.સ. ૧૮૬૮માં તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવા મને દે નોબેલી કોલેજ, પૂણે મોકલવામાં આવ્યો. ઈ.સ. ૧૮૭૧માં ભરૂચ ખાતે છાત્રાલયના ગૃહપતિ તરીકે સેવા કરવાનો મને લાભ મળ્યો. ત્યાર બાદ સેટ જેવિયર્સ કોલેજ, અમદાવાદ ખાતે મેં ગુજરાતી વિષય સાથે બી.એ. કર્યું. આ અભ્યાસ પૂરો થતાં ઈશવિદ્યાના અભ્યાસ માટે મેં ફરી પૂણેમાં સાડા ત્રણ વર્ષ ગાળ્યાં. ૧૮મી માર્ચ ૧૮૭૮માં મને પુરોહિતની દીક્ષા મળી.

પુરોહિત તરીકે પ્રથમ નિમણૂક ખંભાત તાબામાં થઈ. ત્યાં મેં ૧૨ વર્ષ સુધી અવિરત સેવાઓ આપી. ૧૮૮૧માં મારી બદલી ઉનાઈ ખાતે થઈ.

અત્યારે છેલ્લાં ૧૨ વર્ષથી હું આદિવાસી વિસ્તાર ડાંગ જિલ્લા નજીક એવા બરડીપાડા તાબામાં કાર્ય કરી રહ્યો છું.

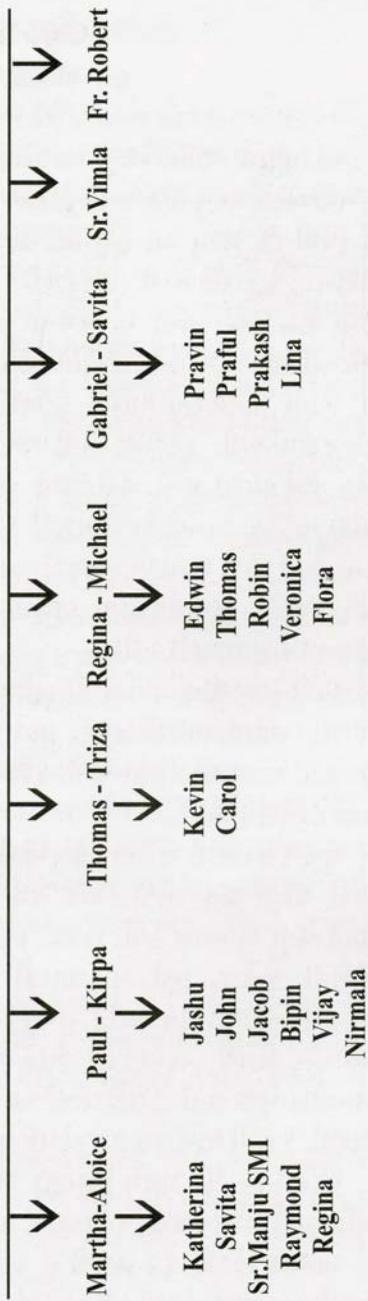

TREE

BHAGA TISA
(FRANCIS)

JOSEPH - MARIAM

ફાલેલું વટવૃક્ષ

દાદા

ભગા ટીસા
(ફાન્સિસ)
જન્મ આશરે
૧૮૯૦

ધંધો મજૂરીનો. કામધંધા અંગે મુંબઈ પહોંચી ઈ.સ.
૧૮૮૧માં સૌ પ્રથમ સ્નાનસંસ્કાર પ્રાપ્ત કરનાર
ગુજરાતીઓમાંના એક.

પિતા

જોસેફ (બાવજી)
૧૮૯૦ - ૧૯૫૦

ધંધે દરજી. મોટા ભાગનાં વર્ષો આણંદ ગાળ્યાં. બાદમાં
નાપાડ આવી વસ્યા. છ્યાસીના પ્રવેશદ્વાર સમા
કસુંબાડમાં કેટકિસ્ટનું કામ કર્યું. મંડળીનો ખાસ શોખ.
આજુબાજુનાં ગામોની મંડળીઓ બોલાવતા.

માતા

મરિયમ
(ગંગા)
૧૯૦૦-૧૯૬૦

મજૂરીકામ. ખેતરમાં, ખળીમાં અને આણંદ મિશનમાં
રસોઈકામ કર્યું. કારમી મજૂરી કરી રેગીના, ગાંધીયેલ,
આનંદી તથા રોબર્ટને આગળ લાવ્યાં.

જહેન

કુંભમાં પ્રથમ સંતાન, રાવળાપુરામાં લગ્ન, ધાર્મિક જીવન. એમનાં એક દીકરી મંજુ એસ.એમ.આઈ. સાધ્વીસંઘમાં સાધ્વી છે.

માર્થા

૧૯૨૫ - ૨૦૦૪

ભાઈ

પાઉલ પ્રવાસી

૧૯૨૭-૨૦૧૦

વ્યવસાય શિક્ષકનો. શરૂઆતમાં કસુંબાડ તથા ખંભોળજ અને વેરાખારીમાં કેટેકિસ્ટનું કામ કર્યું અને ત્યાર બાદ લોકલ બોર્ડમાં જોડાયા. નિવૃત્તિ બાદ આણંદમાં ફરી એક વાર ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ હાથ ધરી વિન્સેન્ટ ડે પોલમાં તેમણે છેવટ સુધી મહત્વનું કામ કર્યું.

ભાઈ

થોમસ પરમાર

જન્મ ૧૯૩૩

આણંદ સેંટ ઐવિયર્સમાંથી મેટ્રિક પાસ થઈ ઈસુસંઘમાં જોડાયા. આણંદ સેંટ ઐવિયર્સમાં તેઓ વાઈસ પ્રિન્સિપાલ હતા. ઈસુસંઘમાંથી પાછા ફર્યા પછી તેઓએ મીઠાપુર તથા ભવન્સ કોલેજ મુંબઈમાં કામ કર્યું. હાલ અંધેરીમાં રહીને અનેક ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં રસલઈ કામ કરી રહ્યા છે.

જહેન

કેગીના

જન્મ ૧૯૩૪

નાપાડમાં અભ્યાસ કર્યા પછી અમદાવાદ લગ્ન કરી સ્થાયી જીવન. કોર્પોરેશન દવાખાનામાં નોકરી. ધાર્મિક જીવન. તેમનાં બાળકો દેવળનાં ગાયકવુંદમાં સંગીતમાં મહત્વનો ફાળો આપી રહ્યાં છે.

પોતે

સેન્ટ લેવિયર્સ, આણંદથી એસ.એસ.સી. પાસ કર્યા પછી જેવિયર્સ કોલેજ, યુનિવર્સિટી તથા આઈ.આઈ.એમ.માં નોકરી કરી હાલ નિવૃત્ત. ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં રસ.

ગાંધીયેલ

જન્મ ૧૯૩૬

ભણેન

આણંદ વિમલ ભિરિયમ હાઈસ્ક્યુલમાંથી એસ.એસ.સી. પાસ કરી કૂસદૂહિતા મંડળમાં દાખલ થયાં. જંખવાવ, મુંબઈ, અંકલેશ્વર, પાટણ જેવાં સ્થળોએ તેમણે ઘણું કામ કર્યું છે. હાલ તેઓ દફવાડા ખાતે આદિવાસી વિસ્તારમાં કાર્યરત છે.

સિ. વિમલા

જન્મ ૧૯૪૩

ભાઇ

આણંદ સેન્ટ લેવિયર્સ હાઈસ્ક્યુલમાંથી એસ.એસ.સી. પાસ કરી તેઓ ઈસુસંધમાં દાખલ થયા. ખંભાત, ઉનાઈ જેવાં સ્થળોએ તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી. હાલ તેઓ બરડીપાડા ખાતે આદિવાસી વિસ્તારમાં કાર્ય કરી રહ્યા છે.

ફા. રોબર્ટ

જન્મ ૧૯૪૭

અનુગામી

વિકટર ઉર્ફ જસુ પ્રવાસી એટલે પાઉલ પ્રવાસીના જ્યોષ પુત્ર. બાળપણથી જ ધાર્મિક સ્વભાવ. અભ્યાસ પૂરો કર્યા પછી ટેલરીંગનો ધંધો ચાલુ કર્યો. કુરસદના સમયમાં ધાર્મિક પ્રવૃત્તિમાં રસ. લિઝિયન ઓફ મેરી, વિન્સેન્ટ ડે પોલ વગેરેમાં સામેલ થઈ કાર્ય કરી રહ્યા છે.

જશુ પ્રવાસી

જન્મ ૧૯૪૮

નાપાડના રક્ષક સંત પવિત્ર કુટુંબની પ્રાર્થના

હે પરમપિતા,
તમે સર્વ કુળોનું મૂળ છો,
સાચા પ્રેમનું જરણું છો.
અમારા નાનકડા કુટુંબ પર તેમ જ સર્વ કુટુંબો પર તમારો પ્રેમ વરસાવો.
પતિ-પત્ની, ભાબાપ અને ભાગકો સહૃ ઈસુ, મરિયમ અને યોસેફના નમૂના પ્રમાણો
એકબીજા સાથે પ્રેમ અને આદરભાવથી વર્તે તે માટે અમને હવદયની મોટપ આપો.

તમે કુટુંબની રચના કરીને માનવજીવનને ધન્ય બનાવ્યું છો, ને તમે માનવજીતને
દિવ્યતાના પંથે દોરી છો. તમે અમને માતા મરિયમ, સંત યોસેફ તથા તમારા પુત્ર ઈસુના
આદર્શ અને પવિત્ર કુટુંબનો નમૂનો આપ્યો છો, જેથી અમે એમની જેમ પ્રેમ, આદર,
વાત્સલ્ય, ત્યાગ જેવા ગુણો કેળવી સારાં માનવો બની રહીએ ને આજુભાજુ તમારા
પાવન નામનો મહિમા કરીએ.

તમે હંમેશાં અમારા કુટુંબનું શિરધિત બની રહો જેથી અમે સૌ તમારા રક્ષણ હેઠળ
ક્ષેમકુશળ રહીએ અને અમારાં ભાગકો પ્રભુ ઈસુની જેમ જ્ઞાન, ગુણ અને વયમાં વધતાં
રહે.

અમારાં સંતાનો ત્યાગનો મહિમા સમજે, ધર્મસંઘનાં કાર્યોને પોતીકાં ગણે.
ગૃહસ્થજીવનમાં કામકાજની વચ્ચેથી હંમેશાં સમય કાઢી કુટુંબ સાથે પ્રાર્થના કરવાનો
આનંદ મેળવે, એ માટે અમને સૌને બળ આપો, પ્રકાશ આપો, દણિ આપો.

આ પ્રાર્થના અમે અમારા મુક્તિદાતા પ્રભુ ઈસુના નામે કરીએ છીએ. તેઓ સાક્ષાત્
પરમેશ્વર છે, સર્વના જીવનદાતા છે.

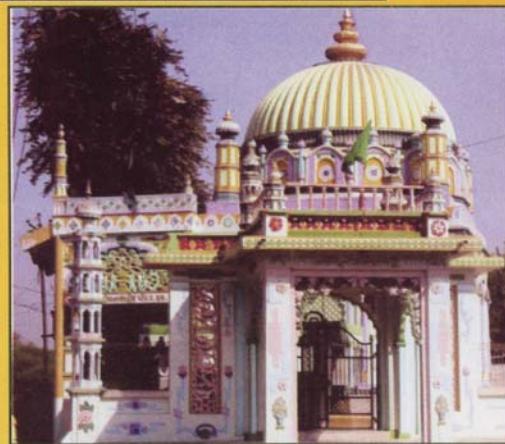
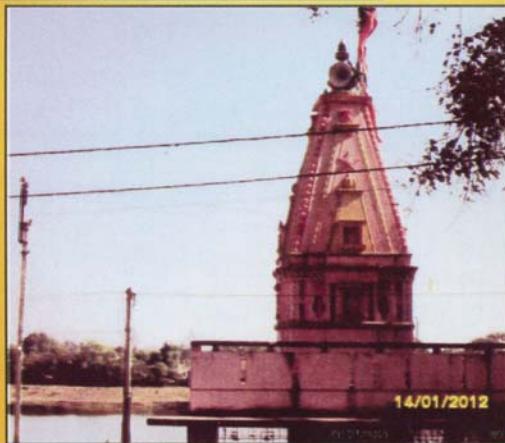
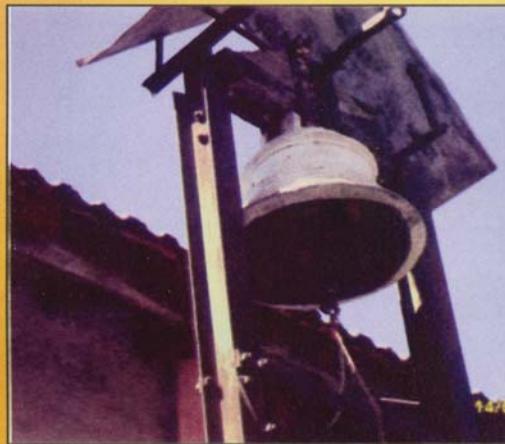
આમીન.

બરડીપાડા ખાતે પરમપૂજા અર્પણ કરતા ફા. રોબર્ટ

રોમમાં વડાધર્મગુરુને હસ્તે ખ્રિસ્તપ્રસાદ ગ્રહણ કરતાં
સિ. વિમલા.

નાપાડમાં તળાવની પાણે ત્રણ ધર્મસ્થાનોનું મિલન